

Det demokratiska arvet

Demokratisk erfarenhets betydelse för demokratisk
konsolidering

Alexis Kyander

Abstract

This thesis examines the connection between previous experience of democracy and the inclination to democratic consolidation. Huntington predicted in 1991 in his famous book *The Third Wave* that countries which became democratic during the so called Third Wave of democratization would be more inclined to democratic consolidation if they had a historical experience of democracy. Other scientists have claimed that such connection does not exist and that previous experience of democracy is rather a sign of democratic instability. The hypothesis that a democratic past has a significant effect on democratic consolidation is examined with a quantitative method with the countries of the Third Wave as units of analysis. Democratic consolidation is operationalized in two different ways in accordance with Andreas Schedler's research on the concept of democratic consolidation, i.e. a negative and a positive understanding of the concept. The negative perspective is focused on avoiding democratic break down while the positive understanding deals with the deepening of democracy. The data is analyzed in two separate logistic regressions and shows an ambiguous result. If democratic consolidation is understood from a negative perspective there is a weak significant connection between a democratic history and chances for consolidation. However, the positive understanding shows no such significant connection.

Nyckelord: democracy, democratic consolidation, Samuel Huntington, Andreas Schedler, demokratisk erfarenhet, demokratiskt lärande

Antal ord: 7570

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
2	Teori	3
2.1	Demokratisk konsolidering som begrepp.....	3
2.2	Gynnsamma faktorer vid demokratisk konsolidering	4
2.2.1	Demokrati och islam: två oförenliga värden?	5
2.2.2	Ekonomiska faktorer: modernisering och demokrati	5
2.2.3	Västerländsk kolonialism: det koloniala arvet	6
2.2.4	Etnisk fraktionisering: språkets betydelse	6
2.2.5	Demokratisk erfarenhet: det demokratiska lärandet.....	6
3	Metod	8
3.1	Logistisk regressionsanalys	8
3.2	Operationaliseringar och population	9
3.2.1	Tredje Vågen: definition av populationen.....	9
3.2.2	Demokratisk konsolidering: operationella indikatorer.....	9
3.2.3	Tidigare demokratisk erfarenhet: operationalisering	11
3.3	Demokratimått.....	12
4	Tredje Vågens demokratier	14
4.1	En närmare granskning av populationen	14
5	Empirisk analys	16
5.1	Kontrollvariabler	16
5.1.1	BNP per capita	16
5.1.2	Ekonomisk frihet	16
5.1.3	Muslimsk befolkning.....	16
5.1.4	Kolonialt arv	16
5.1.5	Etnolingvistisk fraktionisering	17
5.1.6	Urbanisering	17
5.2	Negativ demokratisk konsolidering som beroende variabel	18
5.3	Positiv demokratisk konsolidering som beroende variabel.....	19
6	Resultat	20
7	Sammanfattning	22
8	Referenser	24

9	Appendix.....	26
9.1	Lista över Tredje Vågens demokratier	26

1 Inledning

Samuel Huntington myntade i början av 1990-talet begreppet Tredje Vågens demokratisering. Huntington delade upp världens demokratiseringsprocesser i tre huvudsakliga perioder – tre vågor. Den Tredje Vågen syftar på demokratiseringsprocessen mellan 1974 och mitten av 1990-talet med den portugisiska Nejlíkerevolutionen som startskott. Under denna period demokratiserades en stor del av världens länder. Alla har dock inte klarat den demokratiska transitionen lika bra. I överensstämmelse med Huntingtons metafor är det inte alla demokratier som sköljs upp på stranden som stannar där, en del följer med vågen tillbaka; varje våg följs av en omvänd våg (*reverse wave*) (Huntington 1991: 15). En stor del av länderna lyckades inte konsolidera demokratin och återföll i odemokratiska styrelsesätt.

Idag när många år har passerat sedan den Tredje Vågen kan vi granska vilka demokratier som har överlevt och vilka som har fallit. Genom att studera länderna och jämföra dem sinsemellan kan vi förhoppningsvis få kunskap om vilka förutsättningar som är gynnsamma i en konsolideringsprocess. Något som skiljer den tredje vågen från de två första vågorna är att en stor del av länderna har tidigare erfarenheter av demokrati. Hypotesen som jag utgår ifrån är att tidigare erfarenhet av ett demokratiskt styrelseskick ger förbättrade förutsättningar för demokratisk konsolidering. För att testa hypotesen använder jag en kvantitativ metod med Tredje Vågens demokratier som population.

1.1 Syfte och frågeställning

Uppsatsen har en teoriprovande ansats. Huntington nämner demokratisk erfarenhet som en tänkbar bidragande faktor vid demokratisk konsolidering. Länder kan lära av sina misstag är resonemanget. Men faktorer som kan spela in är också hur lång den tidigare perioden av demokrati var, och hur avlägsen i tid som den är (Huntington 1991: 270). När Huntington skrev sin bok saknade han dock själv den tidsmässiga distans till den Tredje Vågen som är nödvändig för att studera demokratisk konsolidering.

Att hypotesen stämmer är inte givet på förhand. Att ett land har upplevt demokrati vid ett tidigare tillfälle innebär att det också har misslyckats med att konsolidera demokratin vid minst ett tillfälle. Detta kan vara ett tecken på att det finns faktorer som gör att landet har svårt att demokratiseras. Dessutom kan det ge upphov till en allmän känsla av uppgivenhet bland medborgarna och göra att utsikterna om att någonsin lyckas konsolidera demokratin upplevs som små (Beetham 1994: 6).

Syftet med denna uppsats är att testa hypotesen om att länder som tidigare har varit demokratiska har en större benägenhet till demokratisk konsolidering. Hypotesen testas på det som Huntington kallar den Tredje Vågens demokratier.

Det finns ett antal historiska exempel som gör hypotesen intressant. Chile framförs ofta som ett land som gynnades i sin demokratiska konsolideringsprocess av sin långa demokratiska historia. När Augusto Pinochet lämnade makten kunde Chile snabbt återgå till en fungerande demokrati trots det nästan två decennier långa auktoritära styret. Den spanska demokratin föll i samband med inbördeskriget 1936-39. I över tre decennier styrdes landet med järnhand av Fransisco Franco. Den långa auktoritära perioden till trots hade landet inga större problem att åter demokratiseras strax efter Francos död. Tjeckoslovakien, Polen och Estland är andra exempel. Spårbundenhet tycks vara en faktor när gamla demokratier demokratiseras ånyo. Erfarenhet av demokrati kan tänkas ge fördelar som helt nya demokratier saknar. De kan lära av sina erfarenheter och behöver inte återupprepa samma misstag. Vanföreställningar om demokratiseringens innebörd eller för högt ställda förväntningar på dess konsekvenser är faktorer som troligtvis inte drabbar dessa länder. Dessutom är det tänkbart att ett demokratiskt förflutet ger styrelseskicket en historisk legitimitet och på så vis stärker dess ställning. De nämnda länderna ger flera goda skäl att tro på hypotesens giltighet. Men en demokratisk historia är dock inte det enda som dessa länder har gemensamt. De är också alla kristna. De är förhållandevis välmående och industrialiserade länder. Alla är västerländska och flera är europeiska. Erfarenhet av demokratin är med andra ord inte den enda faktorn som kan ha haft en betydelse. På så vis är det intressant att testa hypotesen på ett större antal länder och se ifall det finns ett signifikant samband mellan demokratiskt förflutet och lyckad demokratisk konsolidering. Hypotesen som jag vill testa lyder explicit:

- Tidigare erfarenhet av demokrati har en signifikant betydelse för demokratisk konsolidering

En enskild faktor kan inte på egen hand avgöra ifall en demokrati konsolideras eller inte. Det är när flera gynnsamma faktorer samspelar som en demokrati konsolideras (Huntington 1991: 38; Beetham 1994:16). Demokratisk erfarenhet kan utifrån detta synsätt inte vara en faktor som ensamt avgör var demokratin kan konsolideras. Min epistemologiska utgångspunkt är att den inte går att hitta några deterministiska samhällslagar. Däremot visar tidigare forskning att faktorer kan ge mer eller mindre goda förutsättningar för demokratisk konsolidering. Hypotesen som jag vill testa är att tidigare erfarenheter av demokrati är en särskilt viktig faktor att titta på i en konsolideringsprocess.

2 Teori

2.1 Demokratisk konsolidering som begrepp

Två saker är de flesta forskare överens om. För det första avser demokratisk konsolidering processen som tar vid när den demokratiska transitionen slutar. Det är en längre process som är skild från demokratiseringsprocessen. Medan demokratiseringsprocessen beskriver steget från autokrati till demokrati handlar konsolideringsprocessen om att hålla demokratin vid liv. Den ena avser regimskifte, den andra regimstabilisering. För det andra är inte faktorerna som gynnar en demokratisk transition nödvändigtvis de samma som främjar demokratisk konsolidering (Beetham 1994:4; Huntington 1991:270). Moderniseringsteorin som är dominerande inom demokratiseringsforskningen är med andra ord inte avsedd att förklara demokratisk konsolidering.

Om det finns en bred samsyn om när processen äger rum är splittringen desto större angående vad den egentligen innebär – och hur den ska mätas. Demokratisk konsolidering är ett omstritt begrepp. Ursprungligen avsåg det uppgiften att säkra den nyvunna demokratin och bygga fördämningar mot omvända demokrativågor. Själva kärnan i begreppet är att upprätta demokratin som ”the only game in town” (Schedler 1998:91), det vill säga att göra de demokratiska spelreglerna de enda accepterade och tillämpade inom politiken. På senare år har dock begreppet breddats och ytterligare uppgifter har fogats till den ursprungliga innebörden. Fattigdomsbekämpning, maktdecentralisering, ekonomisk stabilisering, spridandet av demokratiska värden och bekämpning av antidemokratiska grupper i samhället är bara några exempel. Följden har blivit att den egentliga innebörden av begreppet är oklar och tolkas olika av olika forskare (Schedler 1998:91-92).

Andreas Schedler har forskat om demokratisk konsolidering som begrepp och har publicerat flera artiklar på ämnet (se Schedler 1997; Schedler 1998; Schedler 2001). Artiklarna sammanfattar på ett övergripande sätt hur demokratisk konsolidering har används av olika statsvetare och olika sätt att tolka begreppet på. Jag har valt att utgå från Schedlers forskning för att teoretiskt förstå och praktiskt operationalisera begreppet.

Grovt sorterat finns det enligt Schedler två huvudsakliga sätt att förstå begreppet på. Konsolidering kan vara en process som involverar ”positiva” uppgifter som att fördjupa demokratin och göra den mer liberal. Den ”negativa” förståelsen av begreppet är att konsolidering går ut på att stabilisera demokratin och förhindra återfall till autokrati. Denna förståelse ligger närmare begreppets klassiska innebörd (Schedler 2001:67).

Forskning om elektorala demokratier tillämpar ofta en positiv förståelse av begreppet. Guillermo O’Donnell har talat om en *andra transition*, den ”från en

demokratisk regering till en demokratisk regim” (Schedler 1998:98). Konsolidering handlar med andra ord om att avsluta ett pågående regimskifte. Till skillnad från det positiva perspektivet är forskare inte enbart intresserade av eventuella återfall till autokrati, utan även av demokratins landvinningar. Elektorala demokratier som stabiliseras i ett svårdefinierat mellanläge mellan demokrati och autokrati kallas *democratic freezing* (Schedler 1998:98). Larry Diamond ser en utveckling mot fördjupad och liberal demokrati som en förutsättning för konsolidering. Han varnar för att blanda ihop stabilitet med demokratisk konsolidering eller liberal demokrati. Stabilitet är enbart en konsekvens av konsolidering och de måste därför skiljas åt. Sannolikheten för demokratisk konsolidering är mycket större i liberala demokratier och enligt Diamond är det enbart de länder som rankas som fria enligt Freedom House:s mätningar som är konsoliderade (Diamond 1999:20, 64-65, 73-74).

Den negativa förståelsen som enbart avser demokratins livsduglighet fokuserar på att hålla demokratin vid liv. När riskerna för auktoritärt återfall anses vara försvinnande små kan en demokrati anses vara konsoliderad. Återfall till autokrati kan ske på två sätt. Antingen kan förändringen vara snabb och våldsam genom en kupp, eller en gradvis utveckling mot autokrati. O’Donnell kallar dessa två huvudtyper av misslyckade konsolideringsprocesser för *rapid* respektive *slow death*. Den sistnämnda typen har blivit allt vanligare på senare år. Enligt Huntington är demokratisk erosion ett större hot mot demokratin än militärkupper (Schedler 1998:96).

Oenigheten kring hur demokratisk konsolidering ska förstås har försvårat teoriutvecklingen och försämrat kumulativiteten inom forskningsområdet. Eftersom begreppet kan avse många olika saker och inte beskriver samma underliggande fenomen är forskningsresultat svåra att jämföra med varandra (Schedler 1998:92). Givet det rådande forskningsläget har jag valt att utgå från två olika tolkningar av demokratisk konsolidering, en negativ och en positiv förståelse. Jag ser två fördelar med detta. Dels blir resultatet lättare att jämföra med tidigare forskning och kan på så sätt förhoppningsvis bidra med kumulativ kunskap, dels blir eventuella skillnader i mina slutsatser beroende på teoretisk förståelse av begreppet synbara. Eftersom begreppet förstås på två olika sätt innebär det också två skilda operationaliseringar.

2.2 Gynnsamma faktorer vid demokratisk konsolidering

De faktorer som är gynnsamma vid en demokratisk transition är inte nödvändigtvis de samma som främjar dess konsolidering. Moderniseringsteorin är som redan nämnts inte avsedd att förklara demokratisk konsolidering. Men det betyder inte att det finns faktorer som både gynnar den demokratiska transitionen och konsolideringen (Huntington 1991:270-272). Det finns en myriad av faktorer som kan sägas gynna eller missgynna demokratisk konsolidering. Det finns inte

utrymme att ta upp alla, men jag behandlar ett urval av de teorier med starkt empiriskt stöd. För en god överblick över faktorer som gynnar demokrati på sikt använder jag Jan Teorells nyutgivna bok *Determinants of Democratization* (2010). Som komplement till detta används mer renodlade studier om demokratisk konsolidering. Mitt syfte är att ge en bred rundmålning över rådande forskningsläge inom forskningen om demokratisk konsolidering. Teoriavsnittet ligger också till grund för valet av relevanta kontrollvariabler i analysen.

2.2.1 Demokrati och islam: två oförenliga värden?

Det finns ett välkänt men svårtolkat förhållande mellan islam och autokrati. Ett land med en stor muslimsk befolkning har svårare att demokratiseras och demokratin har dåliga förutsättningar att få fotfäste. Dessutom är sannolikheten stor för återfall till autokrati. Vad exakt det är som gör islam och demokrati svårförenligt är omtvistat. Andra religioner har också beskyllts för att inverka negativt på demokratin. Fram till 1970-talet ansågs katolicism vara ett hinder på väg mot demokrati, samtidigt som protestantism var gynnsamt. När sedan södra Europa och Latinamerika demokratiserades avfärdades teorin. Samma sak hände med teorier om att konfucianism motverkade demokratin. Sydkorea och Taiwans demokratiska landvinningar visade att inte heller denna teori hade förklaringsvärde. Det har med andra ord visat sig svårt att påvisa kausala samband mellan religioner och demokrati. En del menar att sambandet mellan islam och odemokratiska styrelseskick snarare beror på att islam ofta är den största religionen i oljerika länder. Andra säger att det är kvinnans underordnade ställning i muslimska samhällen som gör förutsättningarna ogynnsamma för demokrati. Ännu en uppfattning är att det är själva islam som religion som bidrar med värderingar som går på tvärs med demokratiska ideal. Jan Teorell visar i en omfattande kvantitativ studie att kvinnors underordnade ställning saknar betydelse för demokratisering. Han menar att det istället är en geografisk fråga. Sambandet kan lika gärna gälla arabländer och demokrati. Teorell avfärdar dock inte islam som en plausibel förklaring till demokratins misslyckanden i arabvärlden. Man bör dock analysera de muslimska kännetecknen som är speciella för arabvärlden (Teorell 2010:39-53).

2.2.2 Ekonomiska faktorer: modernisering och demokrati

Modernisering är en annan faktor som tycks vara en starkt bidragande faktor för demokratisk överlevnad. Är den ekonomiska tillväxten stark och inflationen måttlig är sannolikheten för konsolidering stor (Diamond 1999:78-79). Enligt Adam Przeworski är ekonomin en central faktor för att förklara demokratisk överlevnad. Demokratin är särskilt sårbar i fattiga länder, medan den i länder med BNP per capita över 6000 amerikanska dollar är närmast sett orubblig. Även

Huntington är av åsikten att hög BNP per capita är en gynnsam faktor för demokratisk konsolidering. På tvärs med Przeworskis slutsatser menar dock Huntington att en alltför hög ekonomisk tillväxt är en destabiliserande faktor i en konsolideringsprocess (Przeworski 1996:40-42).

Ekonomisk frihet, det vill säga frånvaron av statlig inblandning i ekonomin, är en faktor som av många anses påverka demokratins chanser till överlevnad. En hög grad av statlig inblandning i ekonomin är skadlig och en mellan hög nivå är det mest gynnsamma förhållandet för demokratin är en vanligt förekommande tes. Teorell visar att ekonomisk frihet på ett starkt signifikant sätt motverkar risken för auktoritärt återfall bland demokratier. Hans undersökning bekräftar vad tidigare forskning har gjort gällande: hög grad av statlig inblandning i ekonomin är farligt för demokratins chanser till överlevnad och en medelhög nivå är mest gynnsamt (Teorell 2010:62).

2.2.3 Västerländsk kolonialism: det koloniala arvet

Att västerländsk kolonialism har lämnat djupa spår i de gamla kolonierna och försämrat demokratins chanser att slå rot är en ofta framförd teori. Gamla kolonier förknippas ofta med faktorer som borde vara svåra att kombinera med demokrati. Kolonialism kan antas ha lämnat djupa sprickor i samhället, gjort landet underutvecklat och skapat dåliga förutsättningar för långvarig och stabil demokrati. Kritiska röster menar att kolonialismen var en för kort historisk epok för att ha kunnat lämna en så pass stark effekt på dagens nationer. Teorells forskning bekräftar den senare tolkningen. Det tycks inte finnas ett signifikant samband mellan kolonialt arv och demokratiska prestationer (Teorell 2010:39-45). Även Robert Barro kommer fram till samma kontraintuitiva slutsatser (Barro 1999:175).

2.2.4 Etnisk fraktionalisering: språkets betydelse

En vanlig uppfattning är att en heterogen befolkning gör förutsättningarna för demokrati sämre. Tidigare forskning ger dock tvetydiga besked, Enligt Barros forskning finns det ett svagt signifikant negativt samband mellan demokrati och etnolingvistisk fraktionalisering. Länder med heterogen befolkning har därmed sämre förutsättningar för att upprätthålla demokratin (Barro 1999:172). I motsättning till Barros resultat finns det enligt Teorells forskning inget empiriskt stöd för att etnolingvistisk fraktionalisering skulle påverka demokratin (Teorell 2010:46).

2.2.5 Demokratisk erfarenhet: det demokratiska lärandet

Demokratisk erfarenhet som bidragande faktor för demokratisk konsolidering är som nämnts en omtvistad fråga. Huntington menar att det troligtvis är en starkt positiv faktor vid ett nytt försök till konsolidering. Det är få länder som lyckades konsolideras på första försöket under de tidigare vågorna och det är troligt att samma sak gäller Tredje Vågens demokratier. Länder kan lära av sina misstag är Huntingtons hypotes (Huntington 1991:270). David Beetham är av en annan uppfattning. Om demokratin redan har misslyckats att konsolideras en gång är sannolikheten för ett nytt misslyckande större (Beetham 1994:6). Przeworski medger att erfarenhet av demokrati kan ge viktiga lärdomar. Men det är inte bara demokraterna som drar lärdomar av ett autokratiskt återfall; även antidemokratiska grupper lär sig att det är möjligt att störta ett demokratiskt styre och erhåller viktiga praktiska erfarenheter i hantverket. I de fall ett land har upplevt en tidigare demokratisk period måste de också tampas med mer professionella och erfarna antidemokratiska grupper. Demokratiska erfarenheter är enligt Przeworskis sätt att se på saken en faktor som försvårar demokratisk konsolidering (Przeworski 1996:42-43).

3 Metod

3.1 Logistisk regressionsanalys

För att undersöka hypotesens giltighet genomförs en kvantitativ undersökning med alla Tredje Vågens länder som analysenheter. Demokratisk konsolidering operationaliseras på två skilda sätt i överensstämmelse med ovan nämnda skiftande teoretiska tolkningar av begreppet.

Det finns flera fördelar med att använda kvantitativ metod. En större mängd data kan analyseras och gör det därmed lättare att hitta samband mellan analysenheterna. En kvantitativ analys gör det möjligt att belägga kontrafaktisk skillnad, det vill säga att visa att om en oberoende variabel hade varit en annan hade också den beroende variabeln varit annorlunda. Om ett land inte hade haft ett demokratiskt förflutet hade sannolikheten för demokratisk konsolidering varit sämre är ett plausibelt exempel på kontrafaktisk skillnad som hypotesen vill belägga. Det är dessutom möjligt att lägga in fler variabler i modellen och kontrollera för andra faktorer som kan påverka den beroende variabeln. Effekten av den oberoende variabeln kan då isoleras från alternativa faktorer (Teorell – Svensson 2007:94).

Demokratisk konsolidering enligt mina valda teoretiska definitioner och praktiska operationaliseringar mäts som en dikotom variabel. En demokrati är antingen konsoliderad eller inte konsoliderad. En demokrati kan inte vara mer konsoliderad i ett land än ett annat, det finns ingen mening med att tala om *grad* av konsolidering. Detta har metodologiska inverknings på undersökningen. Det betyder främst att jag måste använda en logistisk regressionsanalys istället för en vanlig multipel regressionsanalys (det vill säga en OLS-analys). En OLS-analys kan endast användas om den beroende variabeln är kvantitativ. I min undersökning är den beroende variabeln en dikotom kvalitativ variabel och måste därför analyseras i en logistisk regression där en beroende binär variabel är ett krav (Barkman – Djurfeldt 2009:125).

Den logistiska regressionsmodellen liknar i mycket den traditionella linjära regressionsmodellen. Men det finns också viktiga skillnader. I en logistisk analys studeras inte sannolikhet, utan odds. Odds för en händelse är sannolikheten för händelsen dividerat med motsatsen. Det naturligt logaritmerade oddset kallas för *logit* och det är den som är den beroende variabeln i en logistisk regression. Till skillnad från vanlig regressionsanalys som använder minsta kvadratrot (OLS) används *Maximum Likelihood* i logistiska regressioner. β -koefficienterna i en logistisk regression tolkas som hur mycket de logaritmerade oddsen förändras när den beroende variabeln ökar med en enhet. Det viktiga när β -koefficienterna tolkas är ifall värdena är positiva eller negativa. I en logistisk regression ingår

också en antilogg av β -koefficienterna. Det är en oddskvot som visar förändringar i oddsen när värdet på den oberoende variabeln ökar med en enhet. Ett högre odds visar att sannolikheten för något är större – det vill säga motsatsen till hur det brukar användas i hästkapplöpningssammanhang. En motsvarighet till R^2 i en logistisk regressionsanalys är Negelkerkes R^2 (Barkman – Djurfeldt 2009:125-132; Jaccard 2001:1-11).

Eftersom hypotesen säger att demokratisk erfarenhet tillsammans med tidsmässigt avstånd och periodens längd förbättrar förutsättningarna för demokratisk konsolidering var tanken inledningsvis att göra en logistisk regression med en interaktionseffekt. Det visade sig dock att demokratisk erfarenhet var starkt korrelerat med de övriga variablerna. Om de oberoende variablerna samvarierar i en alltför hög grad leder det till mulikollinearitet vilket gör resultaten mindre tillförlitliga (Djurfeldt 2009:113-116). Därför har jag istället valt att göra tre olika modeller för respektive beroende variabel.

3.2 Operationaliseringar och population

3.2.1 Tredje Vågen: definition av populationen

Populationen i undersökningen bygger på ett strategiskt urval med alla länder från den Tredje Vågen som analysenheter. Det finns en bred samsyn om när den tredje vågen inleds, men när den slutar är mer oklart. Huntington skrev sin bok 1989-90 och befann sig därmed mitt uppe i den process som han beskrev. I boken utgörs den tredje vågen av 33 länder (Huntington 1991:xvi). Om gränsen dras längre fram blir antalet betydligt högre. Exakt när den Tredje Vågen slutade och ifall man eventuellt bör prata om en fjärde våg har diskuterats (se exempelvis Diamond 1999:kap. 7) men är mindre intressant för denna studie. Det som jag eftersträvar är en stor population som det är möjligt att generalisera utifrån. Dessutom vill jag ha en tidsmässig distans på minst 15 år till den demokratiska transitionen för att kunna undersöka demokratisk konsolidering. Därför begränsar jag populationen till de länder som genomgick en demokratisk transition mellan åren 1974 och 1995.

I operationaliseringen av demokratisk transition räknar jag länderna som rör sig från *not free* till *partly free* eller *free* i Freedom House:s demokratiranking. Detta är en generös definition som inkluderar många länder, även tvivelaktiga demokratier. Men eftersom ett land som räknas som *partly free* håller regelbundna och någorlunda fria val samtidigt som medborgarna har möjlighet att påverka politiken menar jag att de bör räknas som demokratiska. Däremot är inte alla liberala demokratier. I de fall då länder demokratiseras mer än en gång under den valda perioden räknar jag den sista gången som transitionsåret.

3.2.2 Demokratisk konsolidering: operationella indikatorer

Som redan nämnts tillämpar jag tolkningar från de två huvudfårorna av forskningen om demokratisk konsolidering, det vill säga en positiv och en negativ tolkning. Följdriktigt operationaliseras också begreppet på två olika sätt för att bäst överensstämna med de uppställda teoretiska resonemangen.

Den negativa förståelsen av demokratisk konsolidering operationaliserar jag genom att undersöka vilka länder som har undvikit återfall till autokrati de senaste 15 åren (tillbakagång till *not free* enligt Freedom House) och om det har förekommit några kufförsök i landet under denna period. Kufförsöken kan vara lyckade, misslyckade eller bara planerade. Tanken är att länder som kan uppvisa ett demokratiskt styre under de 15 senaste åren kan anses vara stabila. Om landet har varit utsatt för kufförsök tolkar jag detta som att demokratin inte är de enda tillämpade spelreglerna i landet. Data för kuffer är hämtade från Politys dataset *Coups d'Etat 1946-2010*. För att räknas som konsoliderat enligt denna operationalisering måste båda kriterierna uppfyllas. De två kriterierna är tänkta att motsvara O'Donnells två nämnda typer av misslyckade demokratiseringsprocesser, det vill säga snabb och långsam död. Om demokratin har återgått till ett stadium som av Freedom House bedöms som odemokratiskt ser jag det som en indikator på demokratisk erosion. Har kuffer mot ett lands demokratiska regim planerats eller genomförts de senaste 15 åren ser jag det dels – som nämnts – som en indikator på att politiska aktörer inte alltid rör sig inom demokratin ramar, dels att det finns en förhöjd risk för *snabb död*. Den grundläggande idén bakom operationaliseringen är att ett land som har varit stabilt under de senaste 15 åren kan förväntas vara stabila även i framtiden. Så behöver det nödvändigtvis inte vara. En svaghet är att stabiliteten inte på egen hand visar att demokratin kommer att fortsätta vara stabil. Det är exempelvis oklart hur demokratin skulle påverkas av en kris (Beetham 1994:5). Det är dock praktiskt svårt att introducera en sådan krisvariabel i operationaliseringen, och det finns dessutom anledning att misstänka att alla länder inte har genomgått en kris de senaste 15 åren.

För att operationalisera den positiva förståelsen av demokrati har jag valt att räkna alla länder med statusen *free* i Freedom House:s demokratimätningar för 2011. Freedom House:s demokratimått är välkänt och används ofta inom demokratiseringsforskning. Diamond anser att de årliga rankingarna som Freedom House genomför erbjuder den bästa tillgängliga indikatorn på liberal demokrati (Diamond 1999:12). Min bedömning är att ett land vars demokrati kan räknas som liberal har avslutat ett regimskifte och har genomgått en andra transition.

Demokratisk konsolidering ser jag som en dikotomi. Antingen är en demokrati konsoliderad, eller så är den inte det. Det finns ingen mening med att prata om grad av konsolidering enligt min tolkning. Detta är det vanligaste sättet att använda begreppet på (se exempelvis Diamond 1999; Linz – Stepan 1996). Det är dock inte det enda sättet att operationalisera begreppet på. Man kan också tänka sig konsolidering på en ordinalskala som möjliggör en bedömning av grad av konsolidering (se Wahman – Ovdahl 2006). Fördelen med detta är att Freedom House:s mätningar går att använda i en OLS-analys. Strikt taget är skalan en

ordinalskala; det går att rangordna variabelvärdena, men det går inte att mäta exakt avstånd mellan dem. Demokratiindexet kan dock betraktas som en approximering av en intervallskala (Teorell – Svensson 2007: 110). Min bedömning är dock att det inte finns tillräcklig överensstämmelse mellan denna operationalisering och den teoretiska diskussionen.

3.2.3 Tidigare demokratisk erfarenhet: operationalisering

Huntington skriver att tidigare demokratisk erfarenhet kan vara en faktor som förbättrar förutsättningarna för demokratisk konsolidering. Enligt Huntingtons hypotes är chanserna bättre om den tidigare erfarenheten av demokrati var lång och ifall den var närliggande i tid (Huntington 1991:270-271). För att testa hypotesen behöver jag därmed ta fram tre variabler. För det första måste jag ta reda på vilka länder som tidigare har varit demokratier. Det är med andra ord en dikotom variabel. Om ett land ska räknas till gruppen länder med erfarenhet av demokrati måste landet ha upplevt minst fem sammanhängande år av demokrati. Det finns flera länder i populationen som under enstaka år har levt upp till kraven på en demokrati för att sedan snabbt återgå till autokrati. Jag menar att enstaka år är alldeles för kort tid för att förvänta sig att demokratin ska ha kunnat lämna något bestående arv. Därför vore det också fel att räkna in dem i kategorin länder med demokratisk erfarenhet. För det andra behövs en variabel för hur länge sedan landet var demokratiskt. Av praktiska skäl tar jag 1883 som utgångspunkt och räknar avstånd därifrån. Ett högt värde motsvarar därmed en tidmässigt nära demokratisk erfarenhet. Alla länder utan tidigare demokratiska styrelseskick får värdet noll i mina data. Anledningen till att utgångspunkten är just 1883 är att det var då demokratin föll i Liberia som är det land med mest avlägset demokratiskt förflutet i populationen. För det tredje skapas en variabel för hur lång den tidigare perioden av demokrati var. I de fall då länder har upplevt mer än en period av demokrati adderas alla perioder samman.

Ett problem är att Freedom House:s data endast finns tillgänglig från 1972 och därmed inte omfattar tiden före den Tredje Vågen. Problemet går att överbrygga genom att använda data från Polity IV som har data från år 1800. Det kan tyckas problematiskt att jämföra två olika mått på demokrati med varandra, men eftersom den tidigare erfarenheten inte är graderad utan ses som en dikotomi är min bedömning att problemet är möjligt att överbrygga. Polity IV använder en 21-gradig skala som sträcker sig från -10 till +10. Höga värden återspeglar mer demokratiska stater. Polity rekommenderar en gränsdragning mellan autokratier, demokratier och *anokratier*. *Anokratier* är ett mellanting mellan demokrati och autokrati. De kan inte räknas som fullgoda demokratier, men inte heller autokratier. Länder med värden mellan -5 och +5 räknas som anokratier. Anokratierna kan delas upp i ytterligare två grupper, *öppna* eller *stängda anokratier*. De stängda autokratierna har värden mellan -5 och 0, och de öppna har mellan +1 och +5 (Polity IV 2011). Den sistnämnda gruppen har en relativt

god överensstämmelse med Freedom House:s *partly free*. För att ett land ska räknas som demokratiskt måste det alltså ha haft Polity IV-värdet +1 eller mer.

Intressant för uppsatsen är inte bara vilka gränsdragningar och klassificeringar som de båda demokratimåtten förespråkar, utan också vad det är som de mäter och därmed hur måtten skiljer sig från varandra.

3.3 Demokratimått

Freedom House och Polity IV är de två mest välkända och använda demokratimåtten inom demokratiseringsforskning. Båda indexen mäter demokratisk kvalitet på ett sätt som gör det möjligt att jämföra demokratigrad mellan länder eller över tid. Det finns dock skillnader mellan måtten och de mäter delvis olika saker. Det är därför på plats att ge en kortare beskrivning av måtten.

Freedom House:s demokratiindex består av två komponenter, *political rights* och *civil liberties*, det vill säga politiska rättigheter och medborgerliga friheter. Den politiska komponenten av indexet mäter till vilken grad medborgarna kan delta i politiska processer, gå med i partier och organisationer, välja sina politiska ledare eller själva konkurrera om väljarnas röster samt att kunna ställa politiker till svars för sin politik. Bland de medborgliga rättigheterna ingår grad av yttrandefrihet, religionsfrihet, organisationsfrihet, rättstat (*rule of law*), och individens frihet från staten. De båda komponenterna mäts på en sjugradig skala där ett lågt värde är eftersträvsvärt. Ett lands demokrativärde är medelvärdet av politiska rättigheter och medborgerliga friheter. Värdena tas fram och analyseras av regionala experter (Freedom House 2011).

Freedom House:s index för demokratier är som nämnts ett av de vanligaste förekommande demokratimåtten, men det har också fått utstå kritik. Kritiker menar att måttet har en västerländsk eller amerikansk vinkling. Dessutom har Freedom House kritiserats för bristande transparens och för att för många variabler ingår i måttet (Ovdahl – Wahman 2006:10).

Demokratimåttet som Polity använder är konstruerat på ett annorlunda sätt. Politys demokratimått består av komponenterna *institutionaliserad autokrati* och *institutionaliserad demokrati*. Båda komponenterna mäts på en elvagrading skala mellan noll och tio. För att mäta demokratinivå subtraheras autokrativärdet från demokrativärdet vilket ger ett mått på en 21-gradig skala mellan -10 och +10 där ett högt värde indikerar högre demokratinivå. Institutionaliserad demokrati inkluderar faktorerna hur politiker väljs, om processen är öppen, hur den politiska makten är begränsad och hur den politiska konkurrensen ser ut. Institutionaliserad autokrati mäter hur politiker väljs, om processen är öppen, begränsning av politiskt deltagande samt politisk konkurrens. Trots att flera variabler liknar varandra i de båda komponenterna är det inga som exakt överensstämmer med varandra (Polity IV 2011).

En skillnad mellan måtten är att Polity inte inkluderar medborgliga rättigheter eller indikatorer för mänskliga rättigheter (exempelvis yttrande- och religionsfrihet). Diamond har kritiserat måttet för att det har en allför snäv och

minimalistisk definition av demokrati. I demokratier där regelbundna och fria val hålls och röster räknas rättvist kan stora grupper trots allt förtryckas och uteslutas ur den politiska processen. Dessa länder räknas som demokratiska enligt Polity, vilket Diamond är kritisk mot (Diamond 1999:9).

4 Tredje Vågens demokratier

4.1 En närmare granskning av populationen

I detta avsnitt ges en närmare titt på undersökningens population. Hur populationen är definierad är klarlagt. I detta avsnitt går jag igenom vilka länder som ingår i populationen och vilka som är konsoliderade enligt respektive begreppsförståelse.

Populationen består av 83 länder som genomgick en demokratisk transition mellan 1974 och 1995. Alla länder med ett invånartal mindre än 500 000 har uteslutits. Främst beror detta på att det saknas data för många av dessa länder. Polity har exempelvis uteslutit alla i sina mätningar. Min bedömning är att undersökningen inte blir lidande av detta bortfall. Det finns anledning att anta att länder som Tuvalu med omkring 10 000 invånare är så pass särpräglade att de blir svåra att jämföra med övriga länder i populationen. Andra länder som har uteslutits är Namibia och Sydafrika. Bakgrunden är att överensstämmelsen mellan Freedom House och Polity är för dålig i dessa fall. Polity tar endast hänsyn till den vita befolkningen i Sydafrikas apartheidssamhälle och räknar landet som demokratiskt sedan 1910. Namibia var tidigare en del av Sydafrika som bröt sig ut och förklarades självständigt 1990 (NE 2011a). Det vore felaktigt att inkludera dessa fall i populationen. Dels är det tvivelaktigt om apartheidssystemet kan räknas som demokratiskt när en majoritet av invånarna saknade formella rättigheter, dels går det inte rent praktiskt eftersom landet inte är en del av Tredje Vågen enligt Polity.

Fler länder demokratiserades i slutet av perioden än i början. Mellan 1989 och 1995 demokratiserades 56 av länderna i populationen. Med andra ord var demokratiseringsprocessen särskilt stark mot slutet, och ungefär två tredjedelar av populationen demokratiserades under de sex sista åren. Den generösa demokratidefinitionen gör att demokratiseringsåret ibland infaller tidigare än vad man brukar räkna som transitionsåret. Spanien, Chile och Polen är några exempel.

Av de 83 länderna i populationen är 29 konsoliderade enligt den negativa operationaliseringen och 28 enligt den positiva. Antalet är alltså i stort sett det samma, men det är inte samma länder som är konsoliderade utifrån de olika operationaliseringarna. Argentina, Guatemala, Makedonien och Tanzania är några exempel på länder som är konsoliderade enligt den negativa operationaliseringen men inte enligt den positiva. Benin, Ghana, Lesotho och Thailand är några länder som är konsoliderade enligt den positiva definitionen men inte den negativa. En fullständig lista över populationen och de konsoliderade länderna återfinns i uppsatsens appendix.

Ett avvikande fall i populationen är Etiopien. Etiopien är inte konsoliderat oavsett operationalisering. Landet räknas inte som en demokrati enligt Freedom House. Men landet har en lång demokratisk historia. Enligt Polity var landet en öppen anokrati mellan 1855 och 1929. Det är ett fall som motsäger hypotesen. Å andra sidan finns det flera länder som bekräftar hypotesens antagande. Polen, Chile, Estland, Lettland och Bolivia är länder med tidigare demokratisk erfarenhet som har lyckats konsolidera demokratin enligt båda använda operationaliseringar.

Av populationens 83 analysenheter har 27 tidigare demokratisk erfarenhet och 56 saknar det. Av de som saknar demokratiska erfarenheter är bara 12 konsoliderade medan 44 inte är det, vilket bekräftar hypotesens antagande. I samma grupp är det 17 länder med demokratiskt förflutet som är konsoliderade medan 10 inte är det. Enligt den positiva tolkningen av demokratisk konsolidering är det 15 av 27 länder med demokratisk erfarenhet som är konsoliderade. Av de 56 utan erfarenhet är 43 inte konsoliderade.

5 Empirisk analys

5.1 Kontrollvariabler

I undersökningen används som bekant två skilda definitioner av demokratisk konsolidering. Det innebär att två undersökningar med de två olika beroende variablerna genomförs. I båda undersökningarna används samma uppsättning kontrollvariabler. För en närmare granskning av forskningsläget och motivering till val av kontrollvariabler hänvisas till uppsatsens teoridel (avsnitt 2.2). All data är hämtade från *Quality of Governments* (QoG) databas.

5.1.1 BNP per capita

Ett vanligt mått för att mäta det totala värdet på varor och tjänster under ett års tid är bruttonationalprodukten. Måttet används ofta för att jämföra grad av utveckling mellan länder (NE 2011b). För att mäta BNP per capita används data framtagen av Gleditsch som återfinns i QoG:s databas (QoG kodbok 2011). Jag har valt att logaritmera variabeln med en naturlig logaritm så att den blir mer normalfördelad.

5.1.2 Ekonomisk frihet

Data för ekonomisk frihet är hämtad från *Heritage Foundation*. Måttet är ett index som består av tio kvantitativa komponenter, bland annat frihet från politisk inblandning, handelsfrihet, finansiell frihet och frihet från korruption. Alla komponenter är jämnt viktade och indexet är satt på en skala mellan 0 och 100 där 100 representerar maximal ekonomisk frihet (QoG kodbok 2011).

5.1.3 Muslimska befolkning

En hög andel muslimsk befolkning i ett samhälle tycks, som redan konstaterat, ha en stark signifikant påverkan på demokrati och möjligheterna till konsolidering. Data är hämtade från *La Porta, López-de-Silanes, Shleifer & Vishny* och gäller den muslimska andelen av befolkningen för år 1980 (QoG kodbok 2011).

5.1.4 Kolonialt arv

Som konstateras i uppsatsens teoriavsnitt tycks inte kolonialt arv påverka chanserna för demokratisk konsolidering. Både Barro (1999) och Teorell (2010) kommer fram till samma slutsatser. Resultatet kan tyckas förvånande och kontraintuitivt, men bör tolkas som ett positivt besked. Koloniernas möjligheter att konsolidera demokratin är inte försutten. Det starka empiriska stödet till trots väljer jag att inkludera kolonialt arv som en kontrollvariabel. Beslutet bygger på två argument. Delvis vill jag testa Barro och Teorells på förhand förvånande slutsatser, men framför allt för att en stor del av länderna utan tidigare erfarenhet av demokrati också har ett kolonialt förflutet. Genom att inkludera kolonialt arv i analysen kan sambandets kausalitet prövas. Kolonialism skulle kunna vara en bakomliggande variabel som påverkar både den beroende och oberoende variabeln. I så fall är sambandet spuriöst och därmed icke-kausalt. Inkluderas faktorn inte i modellen finns en risk att den kausala effektens storlek överskattas (Teorell – Svensson 2007:204).

Axel Hadenius och Jan Teorell har skapat en variabel för kolonialt ursprung som jag använder som kontrollvariabeln. För att räknas som en koloni måste landet ha varit kolonialiserat under minst 10 år och kolonialmakten måste vara västerländsk, vilket därmed utesluter exempelvis Japan. Nybyggarkolonier som USA och Kanada är exkluderade. Dessutom ska landet vara vad Hadenius och Teorell kallar ”overseas”, vilket i praktiken innebär att kolonin inte får vara geografisk placerad kolonialmaktens närområde. Malta och Irland är exempel på länder som därmed utesluts (QoG kodbok 2011). Variabeln kodas om i analysen till en dikotomi där 0=inget kolonialt arv och 1=kolonialt arv. Den ursprungliga variabeln är en kategorivariabel och gör skillnad mellan vilken kolonialmakt som var kolonisatör för respektive land.

5.1.5 Etnolingvistisk fraktionisering

Barro och Teorell är oense om ifall etnolingvistisk fraktionisering signifikant påverkar demokratins chanser. Barros forskning visar på ett signifikant samband, medan Teorells undersökningar visar att sambandet saknar signifikans (Teorell 2010:46). Eftersom variabeln har ett empiriskt stöd (om än tvetydigt) är den relevant att inkludera i analysen.

5.1.6 Urbanisering

Hur stor del av befolkningen som bor i stad eller landsbygd är en faktor som ofta används för att bedöma olika länders utvecklingsgrad. Urbanisering ingår ofta i index för modernisering. En hög andel människor bosatta i städer brukar anses som ett tecken på hög utvecklingsgrad och en modern ekonomi. Samhällen där en stor del av invånarna bor på landet och är sysselsatta inom jordbruket ses som ett tecken på det motsatta. Variabeln i analysen är hämtad från Världsbankens data

och anger procent av den totala befolkningen som bor i städer (QoG kodbok 2011).

5.2 Negativ demokratisk konsolidering som beroende variabel

Nedan följer resultaten från regressionsanalysen med negativ demokratisk konsolidering som beroende variabel. Som nämnts och som synes i tabellen genomförs analysen i tre steg för att undersöka tre aspekter av demokratisk erfarenhet: har landet tidigare varit demokratiskt? Hur lång var perioden och hur länge sedan var den? Den beroende variabeln är som bekant en dikotom dummy-variabel och är kodad så att 1=demokratin är konsoliderad, 0=demokratin är inte konsoliderad. Notera att tidsmässigt avstånd till demokrati är kodad så att en hög siffra indikerar en nära liggande demokratisk period, och en låg siffra följaktligen en avlägsen period. På grund av bortfall består populationen i undersökningen av 74 analysenheter.

Tabell 1 Beroende variabel: negativ demokratisk konsolidering

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Demokratisk erfarenhet	1,187* (3,277)	-	-
År av tidigare demokrati	-	,034* (1,034)	-
Tidsmässigt avstånd till tidigare demokrati	-	-	,014 (1,014)
BNP per capita	-,046 (,955)	,079 (1,082)	,127 (1,135)
lingvistisk fraktionalisering	-1,259 (,284)	-1,146 (,318)	-,881 (,414)
Muslimsk andel av befolkningen	-,024** (,976)	-,024** (,976)	-,024** (,976)
kolonialt arv	-,580 (,560)	-,681 (,506)	-,747 (,474)
Urbanisering	,021 (1,021)	,017 (1,017)	,020 (1,020)
Ekonomisk frihet	,062 (1,064)	,066 (1,068)	,060 (1,061)
Nagelkerke R Square	,522	,534	,503
-2 Log likelihood	61,565	60,502	63,730

*signifikant på ,10-nivå ** signifikant på ,05-nivå ***signifikant på 0,01-nivå.

Siffrorna som följer de oberoende variablerna anger β -koefficienterna samt antiloggen inom parantes.

5.3 Positiv demokratisk konsolidering som beroende variabel

På samma sätt som föregående regressionsanalys är den positiva demokratiska beroende variabeln kodad så att 1=konsoliderad demokrati, 0=icke-konsoliderad. En konsoliderad demokrati är i detta fall liktydigt med en liberal demokrati.

Tabell 2 Beroende variabel: positiv demokratisk konsolidering

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Demokratisk erfarenhet	,496 (1,643)	-	-
År av tidigare demokrati	-	,012 (1,012)	-
Tidsmässigt avstånd till tidigare demokrati	-	-	,006 (1,007)
Real BNP per capita	,089 (1,093)	,142 (1,152)	,414 (1,512)
lingvistisk fraktionalisering	-1,839 (,159)	-1,753 (,173)	-1,015 (,362)
Muslimsk andel av befolkningen	-,027** (,973)	-,027** (,973)	-,028** ,973
kolonialt arv	-,453 (,636)	-,518 (,595)	-,514 (,598)
Urbanisering	-,017 (,983)	-,019 (,981)	-,018 (,982)
Ekonomisk frihet	,115** (1,122)	,118** (1,125)	,100** (1,105)
Nagelkerke R Square	,498	,499	,473
-2 Log likelihood	62,709	62,625	65,332

*signifikant på ,10-nivå ** signifikant på ,05-nivå ***signifikant på 0,01-nivå.

Siffrorna som följer de oberoende variablerna anger β -koefficienterna samt antiloggen inom parantes.

6 Resultat

Det första som kan konstateras är att regressionerna med negativ demokratisk konsolidering som beroende variabel visar på ett signifikant samband mellan både *tidigare erfarenhet av demokrati* och *år av demokrati*. β -koefficienterna är positiva vilket innebär att oddsen för att konsolidera demokratin är bättre i ett land som tidigare har varit demokratiskt och ju längre perioden var desto bättre odds för demokratisk konsolidering. Sambandet är svagt signifikant (på 90 % säkerhetsnivå), men håller för alla kontrollvariabler. Oddskvoten för demokratisk erfarenhet är 3,277 i modellen, vilket innebär att oddsen för demokratisk konsolidering är över tre gånger så höga för länder med demokratisk erfarenhet. Hur många år den demokratiska perioden var har bara marginell positiv påverkan. Hur länge sedan den tidigare perioden var har ingen signifikant påverkan på demokratisk konsolidering. Anmärkningsvärt är att en demokratisk historia tycks ha en större betydelse för demokratisk konsolidering än BNP per capita. Till skillnad från demokratisk erfarenhet finns ingen signifikant påverkan av ekonomiskt välstånd och demokratisk konsolidering hos populationen enligt den negativa tolkningen.

Båda modellerna har enligt Nagelkerke R^2 ett värde på omkring 0,50. I tabell 1 är värdet något högre och i tabell 2 strax under 0,50-gränsen. Detta visar att omkring hälften av utfallet kan förklaras i modellerna vilket är en relativt hög siffra vilket jag ser som ett stöd för modellerna.

Av kontrollvariablerna är *muslimsk andel av befolkningen* den enda signifikanta i tabell 1. Sambandet är starkt signifikant och håller i kontroll för övriga variabler i alla modeller. β -koefficienten är negativ och sambandet tolkas följaktligen som att en hög andel muslimsk befolkning i ett land påverkar chanserna för konsolidering negativt. Ett land med låg andel muslimsk befolkning har bättre förutsättningar för demokratisk konsolidering. Resultatet är i linje med tidigare forskning (se avsnitt 2.2.1) och bekräftas också i tabell 2 vars resultat är i stort sätt identiskt. Den muslimska andelen av befolkningen verkar ha betydelse både för demokratins livsduglighet och för dess liberalisering. Om sambandet beror på islam, region, kultur eller har en historisk bakgrund ger dock inte analysen svar på.

Kolonialt arv har en negativ β -koefficient i båda tabellerna vilket tolkas som att forna kolonier har sämre förutsättningar för demokratisk konsolidering. Men resultatet är långt ifrån signifikant vilket bekräftar Teorell (2010) och Barros (1999) forskning. Det koloniala arvet har med andra ord ingen noterbar betydelse för demokratisk konsolidering.

I motsättning till tidigare forskning visar min undersökning inte på något signifikant samband mellan ekonomisk frihet och demokratisk konsolidering i tabell 1. Inte heller de andra ekonomiskt betingade variablerna BNP per capita

eller urbanisering har någon signifikant påverkan på chanserna till demokratisk konsolidering.

Tvärt emot tabell 1 finns det i tabell 2 inget signifikant samband mellan tidigare demokratisk erfarenhet av demokrati och demokratisk konsolidering. Alla tre variabler förknippade med demokratisk erfarenhet i modellen är starkt signifikanta på egen hand men sambandet försvinner när kontrollvariabler introduceras. Resultatet är intressant och visar att demokratisk erfarenhet inte har någon signifikant betydelse för demokratisk konsolidering i positivt avseende. Det finns med andra ord inget som tyder på att länder som tidigare har varit demokratiska har större benägenhet att bli fördjupade liberala demokratier. Det är också intressant i kontrast till tabell 1 som visar att det finns ett samband mellan demokratisk erfarenhet och demokratins framtidsutsikter och chanser att överleva under en längre period.

En annan anmärkningsvärd skillnad är att ekonomisk frihet har en starkt signifikant positiv påverkan på demokratisk konsolidering i tabell 2. Är den ekonomiska friheten högre är oddsen för demokratisk konsolidering bättre. Resultatet är i linje med tidigare forskning av exempelvis Teorell (2010). Det bör dock noteras att ekonomisk frihet och Freedom House:s mått för liberala demokratier till viss del går in i varandra. Korruption och frihet från politisk inblandning ingår exempelvis i båda måtten (Freedom House 2011), vilket kan förklara en del av signifikansen. De andra ekonomiska faktorerna, det vill säga BNP per capita och urbanisering är inte heller signifikanta i tabell 2.

Resultaten i min undersökning är som framgår inte entydiga. När demokratisk konsolidering tolkas utifrån vad Schedler kallar en negativ förståelse av begreppet där demokratins livsduglighet betonas finns det ett svagt signifikant samband mellan erfarenhet av demokrati och demokratisk konsolidering. När en positiv tolkning av begreppet används är dock sambandet inte längre signifikant vilket understryker vikten av en gemensam förståelse av begreppet. Resultaten gör att hypotesen varken går att ensidigt bekräfta eller förkasta. Det finns dock inget i resultaten som tyder på ett negativt samband mellan erfarenhet och konsolidering som Przeworski beskriver. Undersökningen ger inga belägg för att länder vars demokrati har fallit vid ett tidigare tillfälle är mindre benägna att bli konsoliderade oavsett hur begreppet definieras.

7 Sammanfattning

Uppsatsens syfte har varit att undersöka om länder som tidigare har varit demokratiska har haft bättre förutsättningar att konsolidera demokratin. Hypotesen testades på länder som demokratiserades under den Tredje Vågen. Det saknas någon konsensus bland forskare hur begreppet demokratisk konsolidering ska förstås. Andreas Schedler som har forskat om olika förståelser och operationaliseringar av begreppet menar att forskare har så pass individuella och skiftande tolkningar av begreppet att det är svårt att nå något kumulativ kunskap inom forskningsfältet. Om ny gemensam kunskap om demokratisk konsolidering ska nås måste forskarna först skapa en gemensam bild av vad de egentligen undersöker. Schedler identifierar två huvudsakliga tolkningskategorier. Antingen förstås begreppet som att en demokrati är konsoliderad när riskerna för återfall till autokrati är försvinnande små, eller förstås det som att demokratin är konsoliderad när den har fördjupats och blivit liberal. Den förstnämnda tolkningen kallar Schedler *negativ* och den sistnämnda *positiv* (Schedler 1998; 2001). På grund av det rådande forskningsläget har jag valt att analysera sambandet mellan demokratisk erfarenhet och demokratisk konsolidering utifrån två skilda tolkningar av begreppet.

Det råder delade uppfattningar om tidigare erfarenhet av demokrati påverkar demokratisk konsolidering. Huntingtons hypotes är att länder som tidigare har varit demokratiska har betydligt bättre chanser att konsolidera demokratin jämfört med länder utan tidigare erfarenhet (Huntington 1994). Beetham menar tvärtom att ett land med tidigare demokratisk erfarenhet har svårare att konsolidera demokratin. Om ett land har varit demokratiskt tidigare betyder det att demokratin har misslyckats en gång vilket bör vara ett tecken på att det finns faktorer som gör att demokratin har svårt att hitta fotfäste i landet. Dessutom kan det skapa en uppgiven känsla bland invånarna i landet som kan påverka demokratins chanser att överleva och konsolideras (Beetham 1994). Przeworski tror inte heller att demokratisk erfarenhet är en gynnsam faktor för demokratisk konsolidering. I en demokrati som har fallit finns professionella antidemokratiska grupper som är bättre rustade för att störta demokratin genom kupper (Przeworski 1996).

Sambandet undersöktes i två logistiska regressionsanalyser. Demokratisk erfarenhet analyserades utifrån tre aspekter. Den ena var ifall landet tidigare hade varit demokratisk, den andra hur lång demokratin var, och den tredje hur tidsmässigt avlägsen den var. Resultaten var tvetydiga. I båda analyserna hade demokratisk erfarenhet på egen hand en signifikant påverkan på oddsen för demokratisk konsolidering. När kontrollvariabler introducerades försvann sambandet i analysen med en positiv förståelse av demokratisk konsolidering som beroende variabel. För negativ demokratisk konsolidering förblev sambandet signifikant på 90 procents säkerhetsnivå för demokratisk erfarenhet och antal år

av tidigare demokrati. Däremot blev den tidsmässiga distansen till demokrati insignifikant.

Min tolkning av resultatet från regressionsanalyserna är att det går att belägga ett samband mellan demokratisk överlevnad och tidigare erfarenhet av demokrati. Däremot har länder med erfarenhet av demokrati inte bättre förutsättningar att fördjupa demokratin. Men det finns inte heller något som tyder på att dessa länder skulle ha sämre förutsättningar att konsolidera demokratin som Przeworski gör gällande.

8 Referenser

- Barkman, Mimmi – Djurfeldt, Göran, 2009. "Logistisk regression", i Barkman, Mimmi – Djurfeldt, Göran (red.). *Statistisk verktygslåda 2 – multivariat analys*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Beetham, David, 1994. "Conditions for democratic consolidation", *Review of African Political Economy*, vol. 21 nr 60.
- Barro, Robert J., 1999. "Determinants of Democracy", *Journal of Political Economy*, vol. 107, nr 6, s. 158-183.
- Diamond, Larry, 1999. *Developing Democracy – Toward Consolidation*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Djurfeldt, Göran, 2009. "Multipel regressionsanalys (MRA)", i Barkman, Mimmi – Djurfeldt, Göran (red.). *Statistisk verktygslåda 2 – multivariat analys*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Freedom House, 2011, "Freedom in the World – Methodology", senast kollad: 2011-12-30, http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=351&ana_page=379&year=2011.
- Huntington, Samuel, 1991. *The Third Wave - Democratization in the Late Twentieth Century*. Norman: University of Oklahoma Press.
- Jaccard, James, 2001. *Interaction Effects in Logistic Regression*. London: Sage Publications Ltd.
- Linz, Juan J. – Stepan, Alfred, 1996. *Problems of Democratic Transition and Consolidation – Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. London: John Baltimore Press Ltd.
- NE 2011a, Nationalencyklopedin, sökord: Namibia, sökdatum: 2011-12-30, <http://www.ne.se/lang/namibia>.
- NE 2011b, Nationalencyklopedin, sökord: bruttonationalprodukt, sökdatum: 2011-12-30, <http://www.ne.se/lang/bruttonationalprodukt>.
- Polity IV, 2011, "Global Report 2011 – Conflict, Governance and State Fragility" senast kollad: 2011-12-30, <http://www.systemicpeace.org/GlobalReport2011.pdf>.
- QoG, kodbok, 2011. "The Quality of Governance Dataset Codebook", http://www.qog.pol.gu.se/data/QoG_Codebook_v6Apr11.pdf.
- Przeworski, Adam – Alvarez, Michael M. – Cheibub, Jose Antonio – Limongi Neto, Fernando Papaterra, 1996. "What Makes Democracies Endure?", *Journal of Democracy*, vol. 7, nr 1, s. 39-55.
- Schedler, Andreas, 1997. "Expected Stability – Defining and Measuring Democratic Consolidation", *Political Science Series* nr 50, s. 1-20.

- Schedler, Andreas, 1998. "What is democratic consolidation?", *Journal of Democracy*, vol. 9, nr 2, s. 91-107.
- Schedler, Andreas, 2001. "Measuring Democratic Consolidation", *Studies in Comparative International Development*, vol. 36, nr 1, s. 66-92.
- Sundell, Anders, 2011, "SPSS-akuten – Guide: logistisk regression", senast kollad 2011-12-30, <http://spssakuten.wordpress.com/2011/10/01/guide-logistisk-regression>.
- Teorell, Jan, 2010. *Determinants of Democratization – Explaining Regime Change in the World, 1972-2006*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara – Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB.
- Wahman, Michael – Ovdahl, Steffen, 2006. "On democratic consolidation in the third wave – A cross country investigation", studentuppsats, tillgänglig från: <http://www.lu.se/o.o.i.s?id=19464&postid=1324159>.

9 Appendix

9.1 Lista över Tredje Vågens demokratier

Land	Demokratiseringsår	Negativt konsoliderad?	Positivt konsoliderad?
Bahrain	1974	nej	nej
Egypten	1974	nej	nej
Grekland	1974	ja	ja
Portugal	1974	ja	ja
Spanien	1974	ja	ja
Guyana	1975	ja	ja
Papa Nya Guinea	1975	ja	ja
Peru	1975	ja	ja
Senegal	1975	ja	ja
Bangladesh	1976	nej	nej
Qatar	1976	nej	nej
Taiwan	1976	ja	ja
Nepal	1977	nej	nej
Syrien	1977	nej	nej
Polen	1978	ja	ja
Thailand	1978	nej	ja
Tunisien	1978	nej	nej
Zimbabwe	1978	nej	nej
Chile	1979	ja	ja
Uganda	1980	ja	nej
Uruguay	1980	ja	ja
Argentina	1981	ja	nej
Bolivia	1981	ja	ja
Liberia	1981	nej	nej
Madagaskar	1981	nej	nej
Guatemala	1984	ja	nej
Ungern	1984	ja	ja
Iran	1984	nej	nej
Sudan	1986	nej	nej
Algeriet	1989	nej	nej
Elfenbenskusten	1989	nej	nej
Jordan	1989	nej	nej
Paraguay	1989	nej	nej
Benin	1990	nej	ja
Bulgarien	1990	ja	ja

Comoros	1990	nej	nej
Gabon	1990	nej	nej
Mongoliet	1990	ja	ja
Panama	1990	nej	ja
Angola	1991	nej	nej
Armenien	1991	nej	nej
Azerbajjan	1991	nej	nej
Vitryssland	1991	nej	nej
Centralafrikanska Republiken	1991	nej	nej
Kongo	1991	nej	nej
Kroatien	1991	ja	ja
Estland	1991	ja	ja
Guinea-Bissau	1991	nej	nej
Kazakstan	1991	nej	nej
Kyrgyzistan	1991	nej	nej
Lettland	1991	ja	ja
Libanon	1991	nej	nej
Lesotho	1991	nej	ja
Litauen	1991	ja	ja
Mali	1991	nej	ja
Moldavien	1991	nej	nej
Niger	1991	nej	nej
Rumänien	1991	ja	ja
Ryssland	1991	nej	nej
Slovenien	1991	ja	ja
Tadzjikistan	1991	nej	nej
Turkmenistan	1991	nej	nej
Ukraina	1991	ja	nej
Uzbekistan	1991	nej	nej
Burkina Faso	1992	nej	nej
Burundi	1992	nej	nej
Georgien	1992	nej	nej
Ghana	1992	nej	ja
Guinea	1992	nej	nej
Kenya	1992	nej	nej
Kuwait	1992	ja	nej
Makedonien	1992	ja	nej
Oman	1992	nej	nej
Förenade Arabemiraten	1992	nej	nej
Kambodja	1993	nej	nej
Slovakien	1993	ja	ja
Haiti	1994	nej	nej
Malawi	1994	nej	nej
Mozambique	1994	ja	nej
Uganda	1994	nej	nej
Albanien	1995	nej	nej

Eritrea	1995	nej	nej
Etiopien	1995	nej	nej
Tanzania	1995	ja	nej
